

Botanična potepanja po ostenjih nad Ribjekom ob Kolpi

Botanical Ramblings over Rock Faces above Ribjek upon the Kolpa River (S SLOVENIA)

Marko ACCETTO *

Izvleček:

Accetto, M.: Botanična potepanja po ostenjih nad Ribjekom ob Kolpi. Gozdarski vestnik, št. 4/1996. V slovenščini s povzetkom v angleščini, cit. lit 21.

Avtor navaja nova nahajališča 31 rastlinskih taksonov in dveh asociacij, ki v kvadrantu srednjeevropskega kartiranja flore 0454/3 in v nekaj primerih tudi v sosednjih kvadrantih (0454/1,4) še niso bile omenjene. Med rastlinskimi taksoni je *Arabis scopoliana* novost v flori Kočevske in hkrati njeno tretje, po 238 letih odkrito nahajališče v Sloveniji.

Ključne besede: flora, Kočevska, Slovenija

Synopsis:

Accetto, M.: Botanical Ramblings over Rock Faces above Ribjek upon Kolpa River (Slovenia). Gozdarski vestnik, No. 4/1996. In Slovene with a summary in English, lit. quot. 21.

The author states new localities of 31 plant taxa and two plant communities which in the quadrant 0454/3 and in some cases in the neighboring quadrants (0454/1,4) of the Central European flora mapping have not been mentioned yet. Among the plant taxa *Arabis scopoliana* is a novelty in the flora of the Kočevsko region and at the same time the third known locality in Slovenia confirmed 238 years after the first quotation.

Key words: flora, Kočevsko, Slovenia

1 UVOD

1 INTRODUCTION

Med številnimi naravnimi lepotami Slovenije ima dolina zgornje Kolpe zagotovo posebno mesto. Marsikateri njen kotiček je s svojimi posebnostmi biser za sebe. Za območje mogočnih, slikovitih, na pogled divjih in težko prehodnih ostenij nad Ribjekom ob Kolpi (slika 1), to zagotovo velja. V okviru mreže srednjeevropskega kartiranja flore leži le-to v delu kvadranta 0454/3, ki je bil floristično že dodobra proučen (Štivec 1982). Kljub temu sem menil, da je malo verjetno, da bi že kdo stikal za rastlinami po teh brezpotjih. Botanična vedoželjnost me je zato speljala v ta čudoviti skalnati svet v lanskem poletju večkrat. Ker sem na teh potepanjih naletel na nekaj zanimivih rastlinskih vrst oziroma taksonov, jih prinašam ljubiteljem rastlinskega sveta v pričujočem prispevku. Z njimi dopolnujem floristično podobo ome-

njenega kvadranta; v nekaj primerih, ko gre za zaokrožitev razširjenosti zanimivejših rastlinskih vrst oziroma za nova najdišča le-teh na Kočevskem, navajam tudi najdbe v sosednjih kvadrantih.

2 KRATEK ORIS OBISKANEGA OBMOČJA

2 SHORT DESCRIPTION OF VISITED AREA

Visoka, prepadna in previsna ostenja na jugozahodnem robu Borovške gore med Možem (1113 m) in Strmo rebrijo zapirajo obsežno hudourniško vodozbirno območje. Naravne sile so ga oblikovale tako, da teče glavna hudourniška struga, Ribiški potok, v smeri sever-jug ob vzhodu precej nižjega, z gozdom poraslega grebena na zahodni strani in se pri zaseku Ribjek izliva v reko Kolpo. Glavnina hudourniških pritokov priteče ob večjih deževjih vanj le iz bočne vzhodne in deloma severovzhodne strani, to je izpod najvišjih predelov območja. Tam so tudi najvišja ostenja, katerih zgornji robovi se končujejo v nadmorski višini med 920 m in 1060 m. Višina ostenj

* Dr. M. A. dipl. ing. gozd., 1301 Krka, Hočevje 26, SLO

je dokaj različna, največja se ponekod spuščajo tudi do 250 m globoko.

Območje je orografsko izredno pestro, saj se menjavajo strmi ostri grebeni in ponekod iz njih kipeči "turni", med katerimi je najbolj opazen Ribješki Turn (slika 2), globoke strme grape z zglaženimi in z gruščem posutimi hudourniški strugami, stene, police, kamini in gruščnata strma do zelo strma pobočja. Od daleč vidne zelene površine (slika 3) v obliki jezikov in drugače oblikovanih ploskev nad robovi in pod vznožji sten, na njihovih policah, v grapah in strmih pobočjih, so pretežno travišča vednozelenega šaša in kalniške vilovine (*Sesleria kalnikensis-Caricetum sempervirentis*), ki pestrijo to povsem skalnato območje. Ta travišča so posebnost območja. Pogosto so na redko poraščena s črnim borom (*Pinus nigra* Arnold), ki gradi lastno združbo (*Genisto-Pinetum januensis* Tomažič 1940) le na nekaj najbolj strmih skalnatih grebenih ali policah. Nikjer v Kolpski dolini ni zbrano na enem prostoru tolikih površin teh travišč. Zato ne preseneča, da tu živi tudi sorazmerno dokaj številčna, v preteklosti naseljena populacija gamsov (*Rupicapra rupicapra*). Edine poti, ki so speljane ob vznožjih ostenij, po grebenih in grapah, so delo teh rogarjev. Žal se te največkrat končujejo v za nas težko prehodnih pečinah. Ob vznožjih ostenij so na več mestih tudi globoko v skalo vrezani spodmoli (slika 4) in jame, ki so hkrati njihova počivališča in zavetišča, o čemer pričajo njihove sledi in iztrebki. Izpod stropa enega takih spodmolov ob vznožju proti zahodu izpostavljene stene pod Možem se je tudi ob večji suši nabirala voda v manjši kadiči.

V stenah je najpogostejša združba predalpskega petoprstnika, geografska različica z Justinovo zvončico (*Potentilletum caulescentis* var. geogr. *Campanula justiniana*), na povirnih mestih ob njihovih vznožjih ali sredi njih pa dobimo združbo alpske mastnice in mahu *Eucladium verticillatum* (*Eucladio verticillati-Pinguiculetum alpinae*). Mnoge združbe, ki se pojavljajo v teh ekstremnih ekoloških razmerah, so še neraziskane.

Med gozdnimi združbami je na plitvih tleh najbolj razširjena združba bukke in

črnega gabra s topokrpim javorom (*Ostrya-Fagetum* M. Wraber ex Trinajstić 1972 var. geogr. *Acer obtusatum* Marinček et. al. 1980) s številnimi njenimi razvojnimi stopnjami. Na globljih tleh se pojavlja še bukovje s tevjem v varianti z vimčkom (*Hacquetio-Fagetum* var. *Epimedium alpinum* Košir 1962). V najnižjih legah nam posamične rastlinske kazalke kislosti kažejo, da gre ponekod za presip permških kamnin. Poleg omenjenih fitocenoz se na podobnih globljih ali plitvejših tleh pojavljajo še druge, manj razširjene združbe. Zaraščajoče ali že zaraščene travniške površine pa kažejo, da je bila v preteklosti tod raba zemljišč večja.

Matična podlaga območja je razmeroma enolična in pravo nasprotje reliefni pestrosti. V zgornjem delu, kjer je glavčina ostenij, prevladujejo sivi in svetlosivi jurski apnenci, v spodnjem delu zgomjetriadni dolomiti (Savić & Dozet 1985). Med jurskimi apnenci v proti jugu in jugozahodu ter proti zahodu izpostavljenih ostenjih so sicer ugotovljene razlike v njihovi strukturi, vendar so te pomembne le za strokovnjake geologe.

Poznano je, da se v dobršnem delu Kolpske doline prepletajo vplivi visokokraškega dinarskega podnebja s submediteranskimi in subpanonskimi. Zato vlada tu posebno, v primerjavi s celinsko prevladanimi območji, toplejše podnebje, kjer tudi ne prihaja do temperaturnih obratov. Sodeč po podatkih padavinske postaje Osilnica, ki ima že 1785 mm letnih padavin, so tod submediteranski in subpanonski vplivi ublaženi, nekoliko močnejši pa so vplivi dinarskega podnebja. Na to kažeta tudi flora in vegetacija.

3 NOVA NAHAJALIŠČA

3 NEW LOCALITIES

3.1 Scopolijev repnjak (*Arabis scopoliana* Boiss.)

Scopolijev repnjak je bil pri nas v Sloveniji zaradi svoje redkosti in klasičnega najdišča na Nanosu, uvrščen tako v Rdeči seznam (T. Wraber & Skoberne 1989) kot tudi med sto znamenitih rastlin na Slovenskem (T. Wraber 1990). Po sedanjem poznavanju

razširjenosti in času odkrivanja te ilirsko-balkanske razširjene križnice, je bila najdena najprej na robu (severozahodnem) areala, kar se je pri odkrivanju rastlinskih vrst že velikokrat zgodilo. Kar neverjetno je, da smo od prvega Scopolijevega odkritja te vrste na Nanosu čakali na drugo najdbo na Notranjskem Snežniku približno 210, na tokratno tretjo najdišče v Sloveniji in prvo na Kočevskem pa že okoli 238 let.

Scopolijev repnjak sem v času ploditve (slika 5) našel v ostenjih med Možem in Strmo rebrijo nad Ribjekom ob Kolpi na treh krajih. Najprej v skalni razpoki v zgornjem delu proti jugu izpostavljenega ostenja (0454/3, n. v. 920 m, S, SW, W, Leg. 9. 7. 1995, det. 17. 7. 1995), teden dni pozneje še na zaraščajočem drobnoskeletnem travišču vednozelenega šaša in kalniške vilovine pod vznožjem okoli 50 m visoke, proti jugozahodu odprte stene, in nazadnje, nedaleč proč na več mestih pod previsno, proti zahodu izpostavljeno steno pod Možem.

Spodnji floristični popis na prvem najdišču kaže, da je Scopolijev repnjak "gost" na rastišču združbe predalpskega petoprstnika, geografska različica z Justinovo zvončico: nadmorska višina 920 m, lega (S), nagib 90 stopinj, jurski apnenec, stena, površina 1 m², pokrovnost 5%: *Arabis scopoliana* 2, *Campanula justiniana* 3, *Rhamnus pumilus* 2, *Sesleria kalnikensis* 2, *Kernera saxatilis* 1, *Edraianthus graminifolius* 1, (ocena pokrovnosti po Schuwerk 1986).

Floristični popis na drugem najdišču (neposredna okolica Scopolijevega repnjaka) v nadmorski višini 950 m, lega SW, nagib 35 stopinj, geološka podlaga jurski apnenec, travišče vednozelenega šaša in kalniške vilovine, površina 0.7 m², pokrovnost 30 %, skalnatost 40 %, vsebuje naslednje rastlinske vrste: *Arabis scopoliana* 7, *Sesleria kalnikensis* 3, *Phyteuma orbiculare* 5, *Convallaria majalis* 2, *Asplenium viride* 2, *Betonica alopecuroides* 1, *Ctenidium molluscum* 3.

V popisu flore na tretjem najdišču v nadmorski višini 970 m, lega W, nagib 10 stopinj, jurski apnenec, površina 0.5 m², pokrovnost 70 %, skalnatost 50%, so navzoče tele vrste: *Arabis scopoliana* 6,

Sesleria kalnikensis 7, *Hieracium murorum* 3, *Cyclamen purpurascens* 2, *Aster bellidiastrum* 1, *Mycelis muralis* 1, *Bromus erectus* 1, *Caloplaca* sp. 6.

Četrty popis v bližini prejšnjega in zato v isti nadmorski višini, ekspoziciji, nagibu, kamnini in skalnatosti ter na površini 0.4 m² in pokrovnosti 60% kaže naslednjo floristično podobo: *Arabis scopoliana* 5, *Sesleria kalnikensis* 6, *Aster bellidiastrum* 3, *Hieracium piloselloides* 3, *H. murorum* 2, *Cyclamen purpurascens* 1, *Galium mollugo* 1, *Potentilla caulescens* 1, *Caloplaca* sp. 5.

Tretji in četrti popis sta si dokaj podobna, vendar ne zadoščata za določitev mikro-asociacije.

Iz vseh štirih popisov je razvidno, da raste Scopolijev repnjak tod na različnih rastiščih, drugačnih kot na območju Notranjskega Snežnika, kjer ga dobimo na rastišču čvrstega šaša in travnolistne vrčice (*Edraiantho-Caricetum firmae*).

Zanimivo je (glej karto 1), da ležijo vsa dosedanja najdišča v Sloveniji približno na isti, hiperboli podobni krivulji. Sama najdba Scopolijevega repnjaka na Kočevskem ne preseneča, saj je to vmesno nahajališče med severozahodnimi robnimi nahajališči in glavnino najdišč v ilirsko-balkanskih gorah. Presenetljivo dolgo pa je obdobje, po katerem je bila ta križnica ponovno najdena. Primerki Scopolijevega repnjaka so bili oddani v herbarij LJU.

3.2 Alpski volččin (*Daphne alpina* L.)

Na Kočevskem je alpski volččin veljal za redko vrsto, na kar kažeta je dve navedbi njegovih nahajališč (Martinič 1961, Accetto 1994). Tokratna najdba v novem kvadrantu je tretja (0454/3, Stene med Strmo rebrijo in Možem, n. v. 700 m do 1000 m, S do W, Leg. & det. 9. 7. 1995). Na obravnavanem območju je dokaj pogost in raste posamič iz skalnih razpok. Podobno ga dobimo tudi v združbi predalpskega petoprstnika. Z novimi najdišči, ki se navezujejo na doslej poznana, lahko ugotovimo, da se pojavlja na Kočevskem na zelo majhnem prostoru, za zdaj le med Strmo rebrijo in Krokarjem.

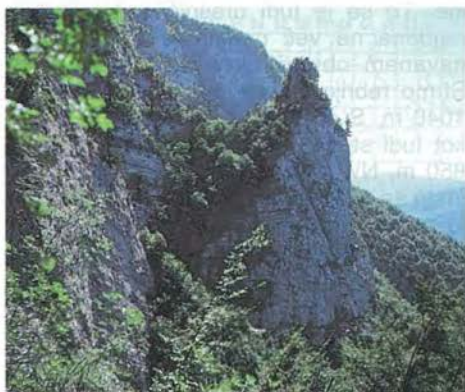
3.3 Travnolistna vrčica (*Edraianthus graminifolius* (L.) DC.)

Travnolistna vrčica (slika 6) spada med vrste, ki so bile na Kočevskem odkrite zelo zgodaj (Fleischmann 1844). Novejša nahajališča (Martinčič 1961, Štimec 1982, Accetto 1993) ter po 151 letih potrjena najstarejša navedba v Goteniški planini (Accetto 1994) kažejo, da ta vrčica na Kočevskem ni redka. Novo nahajališče v novem kvadrantu (0454/3, Stene med Strmo rebrijo in Možem, n. v. 700 m do 1000 m, S do W. Leg. & det. 9. 7. 1995)

zapolnjuje vrzel med zdaj poznanimi nahajališči na zahodu z onimi na vzhodu Kočevske. Pri tem moramo poudariti, da je travnolistna vrčica tu tako pogosta kot v nobenem od doslej poznanih predelov. Praktično jo dobimo v vseh ostenjih, kjer raste bodisi posamič ali v manjših skupinah iz razpok, na manjših policah, na robovih in vrhu skal predvsem v združbi predalpskega petoprstnika, medtem ko jo na travišču vednozelenega šaša in kalniške vilovine vidimo le redko. Združba čvrstega šaša in travnolistne vrčice, v kateri raste na območju Notranjskega Snežnika, tod

Slika 1: Ostenja pod Možem (1113 m)
Photo 1: Rock Faces under Mož (1113m)

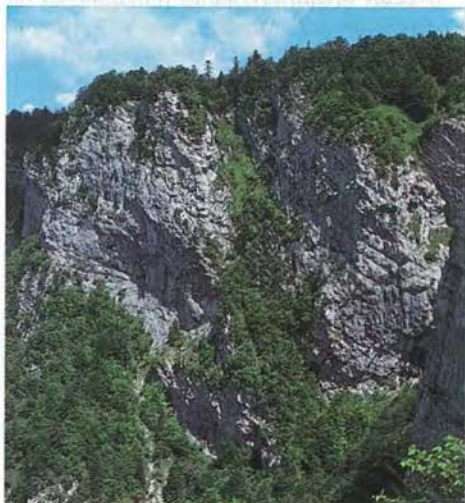

Slika 3: Ribješki Turn

Slika 2: Ostenja nad Ribjekom ob Kolpi
Photo 2: Rock faces above Ribjek upon Kolpa

Slika 4: Travišča na zgornjem robu ostenij

še ni bila ugotovljena. Z novim najdiščem se je na Kočevskem izoblikoval določen zaokrožen areal te vrste, ki sega od Belice do sten nad Srobotnikom ob Kolpi. Ločena od tega so nahajališča v Goteniški planini, medtem ko je njena tretja navedba pri Predgradu (Fleischmann 1844) ostala za zdaj nepotrjena (glej karto 2).

3.4 Hayekova lepnica (*Silene hayekiana* Handel-Mazzetti & Janchen)

Ob številnih novih nahajališčih Hayekove lepnice na Kočevskem (Accetto 1993, 1995b) smo pričakovali, da bo odkrita še kje. To se je tudi uresničilo, saj je bila najdena na več mestih tako na obravnavanem območju (0454/3, Stene med Strmo rebrijo in Možem, n. v. 700 m do 1040 m, S do W. Leg. & det. 9. 7. 1995) kot tudi stenah nad Belico (0454/1, n. v. 850 m, NW. Leg. & det. 10. 8. 1995). Ta vrsta se na Kočevskem pojavlja v ostenjih, ki se dvigajo v dveh, od severa proti jugu potekajočih pasovih (glej karto 3). V prvem pasu se pojavlja od Velike gore do konca Borovške gore, drugi krajši je v južnem delu Spodnjeloške gore. V splošnem je to vrsta z zahodno-ilirsko razširjenostjo.

3.5, 3.6 Tanki šaš (*Carex brachystachys* Schrank & Moll.) in Justinova zvončica (*Campanula justiniana* Wit.)

V vseh doslej poznanih nahajališčih na Kočevskem (M. Wraber 1964, Piskernik 1967, Accetto 1993, 1995a,b) se tanki šaš pojavlja posamič ali v manjših šopih predvsem v hladnih legah, najpogosteje v subasociaciji, ki jo gradi, združbe Justinove zvončice in mahu zaveščka (*Neckero-Campanuletum justiniana caricetosum brachystachyos* Accetto 1995). V toplih legah se pojavlja le na povirnih mestih, kjer uspeva združba alpske maščnice in mahu *Eucladium verticillatum*.

Na obravnavanem območju sem ga v manjši vdolbini v steni pod Možem (0454/3, n. v. 970 m, W. Leg. & det. 15. 7. 1995), iz katere trajno polzi voda, prvič našel v gosti ruši (slika 7). Tu gradi še nedoločeno mikroasociacijo, ki jo predstavlja spodnji floristični popis.

Nadmorska višina 970 m, lega W, nagib 15 stopinj, jurski apnenec, površina 1 m², pokrovnost 100%.

Z: *Carex brachystachys* 7, *Adenostyles glabra* 5, *Pinguicula alpina* 3, *Mycelis muralis* 2, *Homogyne sylvestris* 1

M: *Cratoneuron commutatum* 9

Tanki šaš sem našel tudi v sosednjem kvadrantu 0454/1 (stene nad Belico, n. v. 500 do 800 m, N. Leg. & det. 12. 8. 1995), kjer raste skupaj z Justinovo zvončico v asociaciji *Neckero-Campanuletum justiniana caricetosum brachystachyos* var. *Aster bellidiastrum*. V manjših ostenjih na proti severu odprtem pobočju nad Belico dobimo to fitocenozo na več mestih. Justinova zvončica, ki je bila tod najdena le na skalovju pod električnim daljnovodom Draga-Čačiči (Štimec, T. Wraber 1982), se pojavlja tudi višje, na zahodnem strmem pobočju pod neimenovanim vrhom s koto 975 m in na severnem skainatem delu pobočja pod Dragarskim vrhom (981 m). V obeh omenjenih predelih raste predvsem v subasociaciji *Neckero-Campanuletum justiniana neckeretosum crispae* Accetto 1995.

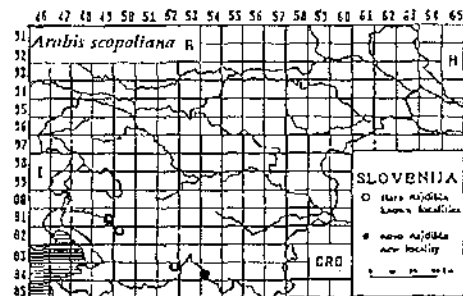
Z novimi najdišči vrste *Carex brachystachys* se je izoblikoval na Kočevskem manjši areal (karta 4), ki je skladen z opisanim pri Hayekovi lepnici. Vednost o arealu Justinove zvončice se po merilih srednjeevropskega kartiranja flore ni spremenila, saj gre za nova najdišča v že ugotovljenem kvadrantu.

3.7 Ostnati šaš (*Carex mucronata* All.)

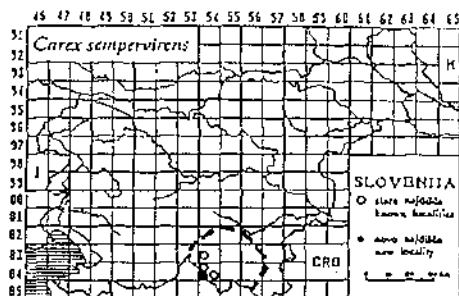
To alpsko vrsto, ki se v primerjavi s prej omenjenim šašem pojavlja na Kočevskem predvsem na toplejših legah, so že nekajkrat omenjali (Martinič 1956, 1961, Štimec 1982, Accetto 1993, 1995). Našel sem jo tudi v obravnavanem kvadrantu, to je v ostenjih med Strmo rebrijo in Možem (0454/3, n. v. 800 do 1060 m, S do W. Leg. & det. 9. 7. 1995).

Najpogosteje jo dobimo v združbi *Potentilletum caulescentis* var. geogr. *Campanula justiniana*. Tudi pri tem šašu že lahko govorimo o njegovem arealu, ki se delno prekriva z arealom Hayekove lepnice (karta 7).

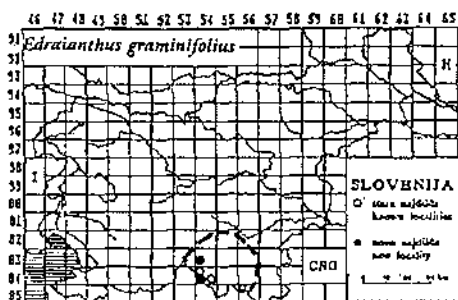
Arealne karte novih nahajališč obravnavanih rastlinskih vrst
Areal maps of new localities for the plant species dealt with

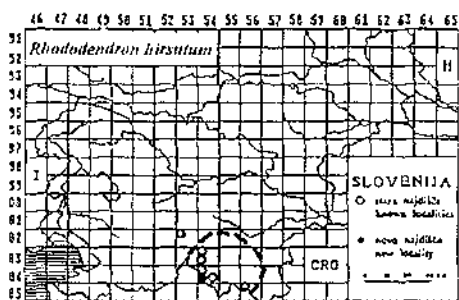
Karta 1

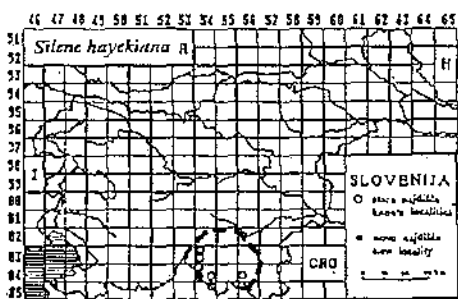
Karta 3

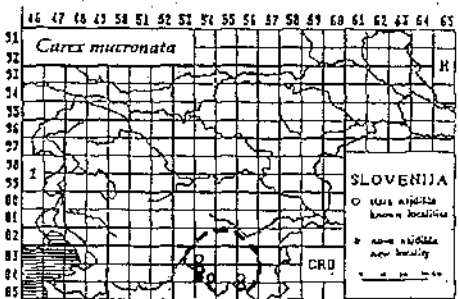
Karta 2

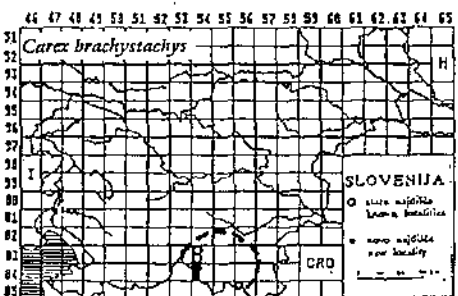
Karta 6

Karta 4

Karta 7

3.8 Kranjski petoprstnik (*Potentilla carniolica* A. Kerner)

Kranjski petoprstnik, ki je dobil ime po delu naše dežele, kjer je njegovo klasično najdišče (nad Polhovim Gradcem in Zagorju v Zasavju, cit. po T. Wraber 1990), je bil na Kočevskem prvič omenjen šele pred dobrim desetletjem (Štivec 1982). Tokratno najdišče je šele drugo. To endemično vrsto sem našel na travišču vedno

zelenega šaša in kalniške vilovine pod ostenjem, ki je odprto proti jugu (0454/3, n. v. 780 m, S. Leg. & det. 15. 7. 1995).

3.9 Kodrasti repnjak (*Arabis alpina* L. subsp. *crispata* (Willd.) Wettst.)

Kodrasti repnjak je bil na Kočevskem doslej poznan le iz dveh nahajališč (Štimec 1982, Accetto 1993). Njegovo tretje najdišče je ob slapu nad vodnim zajetjem v Gotenici (0354/3, n. viš. 730 m, N. Leg. & det. 18. 7. 1993) in četrto pod previsno steno pod Možem (0454/3, n. v. 970 m, W. Leg. & det. 15. 7. 1995), kjer raste tudi njegov že omenjeni sorodnik - Scopolijev repnjak. V vseh najdiščih se kodrasti repnjak pojavlja v hladnih, vlažnih in polsenčnih rastiščnih razmerah ter v pčlem številu. Zato ga lahko na Kočevskem še naprej štejejo med malo razširjene vrste.

3.10 Vednozeleni šaš (*Carex sempervirens* Vill.)

V časovno daljših presledkih so bila na Kočevskem ugotovljena tri najdišča vednozelenega šaša (Martinčič 1958, Štimec 1982, Accetto 1995b). Le med zadnjo in novo navedbo je preteklo manj časa. Obilno se pojavlja na obravnavanem območju (0454/3, med Strmo rebrijo in Možem (1113 m), n. v. 700 m do 1060 m, S do W. Leg. & det. 9. 7. 1995), kjer gradi tudi po površini dokaj obsežna in številna travišča, ki še niso bila v celoti raziskana. Na srečanju slovenskih botanikov v letu 1994 so bila tabelarno predstavljena le travišča iz Goteniške planine, ki pripadajo združbi vednozelenega šaša in kalniške vilovine. To je vrstno močno obubožana različica alpskih travišč in jo bom v celoti obravnaval kdaj drugič.

Tudi nekatera travišča v Kolpski dolini lahko uvrstimo v omenjeno asociacijo oziroma v dve obliki le-te. Približen vpogled v njen floristični sestav dobimo iz spodnjega, za predel nad Ribjekom ob Kolpi zelo značilnega florističnega popisa:

Nadmorska višina 1060 m, lega NW, nagib 40 stopinj, površina 200 m², pokrovnost 90% (ocena pokrovnosti rastlinskih vrst po standardni srednjeevropski metodi).

Z: *Carex sempervirens* 4, *Sesleria kalnikensis* 3, *Allium ochroleucum* 2, *Betonica alopecuros* 2, *Bromus erectus* 2, *Chrysanthemum leucanthemum* 2, *Erica carnea* 2, *Galium mollugo* 2, *Gentiana lutea* ssp. *symphyandra* 2, *Laserpitium peucedanoides* 2, *Laserpitium siler* 2, *Bupthalmum salicifolium* 1, *Carex flacca* 1, *Carlina acaulis* 1, *Cirsium erisithales* 1, *Cyclamen purpurascens* 1, *Dianthus monspessulanus* 1, *Gymnadenia conopsea* 1, *Knautia fleischmannii* 1, *Linum catharticum* 1, *Lotus corniculatus* 1, *Orchis signifera* 1, *Phyteuma orbiculare* 1, *Teucrium montanum* 1, *Abies alba* +, *Amelanchier ovalis* +, *Carex mucronata* +, *Anthericum ramosum* +, *Anthyllis vulneraria* +, *Epipactis* sp. +, *Ostrya carpinifolia* +, *Scabiosa lucida* +, *Thalictrum minus* +,

G: *Cotoneaster tomentosus* +, *Pinus nigra* +, *Rhododendron hirsutum* +,

Razširjenost te alpske vrste na Kočevskem je prikazana na karti 5.

3.11 Dlakavi sleč (*Rhododendron hirsutum* L.)

Najbrž je odveč, da pišem o vrsti, ki jo na kočevsko-ribniškem območju zelo dolgo poznamo (Fleischmann 1844) in tako pogosto vidimo. Največ je je v Kolpski dolini (Peterlin 1962, Martinčič 1961, Štimec 1982, Accetto 1993). Tu raste raztreseno od Kozic, kjer je njeno najjužnejše nahajališče (Accetto 1993), do Taborške stene. Poznana pa so njena nahajališča še v Veliki gori in Kadica pri Sodražici (M. Planina 1960) ter Goteniški planini (Accetto 1993). Sedanjí areal te vrste na Kočevskem je razviden iz karte 6. Dlakavega sleča ne omenjam samo zato, ker v Kolpski dolini v kvadrantu 0454/3 (nad robom proti zahodu odprtega ostenja, n. v. 950 m do 1040 m, NW. Leg. & det. 9. 7. 1995 in pod Ribješkimi Turnom, n. v. 760 m, N. Leg. & det. 1. 8. 1995) še ni bil najden, pač pa zaradi združbe, ki jo gradi skupaj z bukvijo (*Rhododendro-Fagetum* nom. prov.) na zelo strmih grebenih v najhladnejših legah. Na podobno združbo sem naletel že prej v Goteniški planini. To je zanimiva, z alpskimi vrstami močno obubožana in z jugovzhodnoevropsko-ilirskimi vrstami bogatejša fito-

cezoza, ki se v različici pojavlja tudi v našem alpskem prostoru (Dakskobler 1994). Njena dokončna utemeljitev in geografska členitev bo mogoča z analizo vseh florističnih popisov na obeh območjih njene pojavljanja. Zato jo na tem mestu predstavljam le z enim popisom iz Kolpske doline (zahodno od Moža 1113 m).

Nadmorska višina 1000 m, lega NW, nagib 30 stopinj, površina 100 m², jurski apnenec. Pokrovnost drevesne plasti 90%, grmovne 60%, zeliščne 60%. Največji premer 30 cm, največja višina 24 m (ocena pokrovnosti rastlinskih vrst po standardni srednjeevropski metodi).

D: *Fagus sylvatica* 4.

G: *Rhododendron hirsutum* 3, *Erica car-*

nea 3, *Lonicera alpigena* 2, *Vaccinium myrtillus* 2, *Rosa pendulina* 1, *Daphne mezereum* 1, *Sorbus aucuparia* +, *Acer pseudoplatanus* +, *Abies alba* +, *Rhamnus fallax* +, *Sorbus aria* +.

Z: *Vaccinium myrtillus* 2, *Valeriana tripteris* 2, *Homogyne sylvestris* 2, *Hel-leborus niger* 2, *Polygonatum verticillatum* 2, *Hepatica nobilis* 2, *Calamagrostis varia* 2, *Dentaria enneaphyllos* 2, *Mercurialis perennis* 2, *Anemone nemorosa* 2, *Luzula sylvatica* ssp. *sylvatica* 1, *Gentiana asclepiadea* 1, *Melampyrum velebiticum* 1, *Cyclamen purpurascens* 1, *Laserpitium krapfii* 1, *Laserpitium siler* 1, *Maianthemum bifolium* 1, *Melica nutans* 1,

Slika 5: Pogled izpod večjega spodmola

Slika 6: Scopolijev repnjak (*Arabis scopoliana*) v plodu

Slika 7: Travnolistna vrčica (*Edraianthus graminifolius*)

Slika 8: Tanki šaš (*Carex brachystachys*) v gosti ruši

Carex alba 1, *Asplenium viride* +, *Carex digitata* +, *Phyteuma orbiculare* +, *Polygonatum multiflorum* +, *Primula vulgaris* +,

Od drugih rastlin, ki v kvadrantu 0454/3 oziroma sosednjih kvadrantih še niso bile omenjene, jih pa sicer na Kočevskem že daj časa poznamo, navajam naslednje:

Achillea distans W. & K. ex Willd., 0454/3, travišča med Strmo rebrijo in Možem, n. v. 800 do 970 m, W. Leg. & det. 9. 7. 1995.

Adenostyles glabra (Mill.) DC., 0454/3, spodmol v steni pod Možem, n. v. 970 m, W. Leg. & det. 9. 7. 1995.

Arabis hirsuta (L.) Scop., 0454/3, spodmol v steni pod Možem, n. v. 970 m, W. Leg. & det. 9. 7. 1995; 0454/4, ob poti pod vrhom Krempe, n. v. 860 m, S. Leg. & det. 4. 8. 1995.

Asplenium viride Huds., 0454/3, v bukovju pod Možem, n. v. 950 m, W. Leg. & det. 9. 7. 1995.

Aster bellidiastrum (L.) Scop. 0454/3, vznožje stene pod Možem, n. v. 910 m, W. Leg. & det. 9. 7. 1995.

Campanula cespitosa Scop. 0454/3, ostenja med Strmo rebrijo in Možem, n. v. 800 do 1060 m, S do W. Leg. & det. 9. 7. 1995.

Carex tomentosa L., 0454/3, travišča med Strmo rebrijo in Možem, n. v. 700 do 900 m, SW do W. Leg. & det. 9. 7. 1995.

Daphne cneorum L., 0454/3, ostenja med Strmo rebrijo in Možem, n. v. 700 do 900 m, SW do W. Leg. & det. 9. 7. 1995.

Dianthus sylvestris Wulf., 0454/3, travišča med Strmo rebrijo in Možem, n. v. 700 do 900 m, SW do W. Leg. & det. 9. 7. 1995.

Genista januensis Viv., 0454/3, travišča med Strmo rebrijo in Možem, n. v. 700 do 1060 m, SW do W. Leg. & det. 9. 7. 1995.

Gentiana lutea L. subsp. *symphyandra* Murb., 0454/3, travišča med Strmo rebrijo in Možem, n. v. 800 do 1060 m, S do W. Leg. & det. 9. 7. 1995.

Grafia golaka (Hacq.) Rchb., 0454/3, nad obrobjem sten med Strmo rebrijo in Možem, n. v. 910 m, W. Leg. & det. 9. 7. 1995.

Kernera saxatilis (L.) Rchb., 0454/3, v

ostenjih med Strmo rebrijo in Možem, n. v. 800 do 1060 m, S do W. Leg. & det. 9. 7. 1995.

Knautia fleischmannii (Hladnik ex Rchb.) Pacher, 0454/3, travišča med Strmo rebrijo in Možem, n. v. 800 do 1060 m, W. Leg. & det. 15. 7. 1995. Endemit.

Laburnum alpinum (Mill.) Bercht & J. Presl, 0454/3, bukovje v sedlu za Ribješkim Turnom, n. v. 780 m, N. Leg. & det. 1. 8. 1995.

Orchis signifera Vest, 0454/3, na traviščih med Strmo rebrijo in Možem, n. v. 700 do 900 m, SW do W. Leg. & det. 9. 7. 1995; 0354/3, na traviščih v Goteniški planini, n. v. 800 m do 1000 m, SW. Leg. & det. 21. 5. 1995.

Pinguicula alpina L., 0454/3, povirno mesto pod Ribješkim Turnom, n. v. 780 m, N. Leg. & det. 1. 8. 1995; 0454/3, povirno mesto pod Možem, n. v. 970 m, W. Leg. & det. 13. 8. 1995.

Piptatherum virescens (Trin.) Boiss., 0454/3, presvetljen gozd pod Ribješkim Turnom, n. v. 780 m, N. Leg. & det. 1. 8. 1995.

Salix appendiculata Vill., 0454/1, v bukovju nad Belico, n. v. 900 m, NNW. Leg. & det. 10. 8. 1995; 0454/3, v bukovju pod Možem, W. Leg. & det. 9. 7. 1995; 0454/4, stene pod Borovškim Turnom, n. v. 800 m, N. Leg. & det. 4. 8. 1995.

Verbascum austriacum Schott ex Roem. & Schult., 0454/3, travišča med Strmo rebrijo in pod Možem, n. v. 900 m do 1000m, S do W. Leg. & det. 9. 7. 1995.

4 RAZPRAVA IN ZAKLJUČKI

4 DISCUSSION AND CONCLUSIONS

V prispevku sem s krajšim komentarjem obravnaval 11 in po abecednem redu zgolj navedel 20 rastlinskih vrst oziroma taksonov, ki v kvadrantu 0454/3 še niso bili omenjeni. K celotnemu številu 152 v njem ugotovljenih rastlin (Štimatec 1982) smo jih tako prišteli le 31. Zato se je to nekoliko povečalo, vendar je v primerjavi s številom letih v drugih dveh kvadrantih (Štimatec 1982) še vedno precej manjše, kar je izključno posledica manjše površine obravnavanega kvadranta. Na slovenskem

ozemlju leži namreč le dobra četrtina njegove površine.

Novost in posebnost v flori Kočevske predstavlja zagotovo najdba Scopolijevega repnjaka, ki je bil tod odkrit 238 let po prvi navedbi na Slovenskem, medtem ko smo z novimi najdišči drugih rastlin dopolnili vednost o njihovi razširjenosti in s tem dobili, vsaj pri nekaterih, prve obrise njihovih arealov na Kočevskem. Zanimivo je, da pri podrobneje obravnavanih vrstah v grobem potekajo v eni smeri: od severa proti jugu oziroma obratno. Taka oblika arealov pri alpskih vrstah, kot so tanki, ostnati, vednozeleni šaš ter Hayekovi lepnicci, zahodno-ilirsko razširjeni vrsti in drugih naskalnih vrstah na Kočevskem, ni slučajna, saj se tod nahajajo najvišji predeli Kočevske in vsa najvišja, najboljšejeja in različno orientirana ostenja, kjer so ugodna mesta za njihovo uspevanje. To so območja, kjer so bili v zemeljski preteklosti orogenski procesi močnejši (Savič & Dozet 1985).

Pri kodrastem repnjaku, Fleischmanovem grabljišču, kranjskem petoprstniku in drugih, še ne moremo govoriti o njihovih arealih. Tu gre le za posamična, redka in raztresena nahajališča. Zanje še ne vemo, ali se v resnici pojavljajo tako redko, ali pa njihova nahajališča še niso v celoti odkrita, kar bodo pokazale nadaljnje floristične raziskave.

Poleg florističnih sta bili omenjeni še dve vegetacijski posebnosti Kočevske, združbi vednozelenega šaša in kalniške vilovine, ki sem jo popisal na 16, ter bukovje z dlakavim slečem popisanim na 7 mestih v obravnavanem in sosednjem kvadrantu srednjeevropskega kartiranja flore. Novi popisi teh združb so osnova za njihovo nadaljnjo, podrobnejšo vegetacijsko do- ločitev.

Vse omenjene rastline in združbe so bile najdene ob eni smeri mojega potepanja. Teh smeri pa je nešteto. Kdor bo ubiral še druge in ob drugem letnem času, bo zagotovo odkril še katero floristično, vegetacijsko ali drugo zanimivost, ki je še skrita v teh skalnatih in težko prehodnih območjih.

Povzetek

Ob pogledu od zaselka Ribjek ob Kolpi navzgor, proti severu, se nam oko najprej ustavi na sitkovitih, visokih, razgibanih in mogočnih ostenjih. Ta povsem skalnati svet pestrijo alpskim podobna travišča, bukovja in ponekod borovja, nad njim naši najbolj ohranjeni visokokraški jelovo-bukovi gozdovi in pod njim, v dolini in na njenih pobočjih toploljubna bukovja. Pisanost rasti in skalovja je tako zlita v čudovito naravno lepoto, biser, ki mu v vsej Kolpski dolini in daleč naokoli težko najdemo primere. Na botaničnih potepanjih po opisanem, doslej floristično manj raziskanem svetu ostenij, so bila odkrita nova nahajališča redkih, že poznanih in nepoznanih rastlin.

Na opisanem območju, ki je grajeno iz jurskega apnenca in triadnega dolomita in leži v nadmorski višini od 220 do 1060 m, so bila odkrita nova nahajališča 31 rastlinskih taksonov in dveh rastlinskih združb. Te v kvadrantu srednjeevropskega kartiranja flore 0454/4 in v nekaj primerih v kvadrantih 0454/1,2 doslej še niso bile omenjene. Med njimi je bila *Arabis scopoliiana* prvič najdena na Kočevskem. Hkrati je to tretje, 238 let po prvi navedbi odkrito nahajališče v Sloveniji.

Z novimi najdišči že poznanih rastlin, kot so *Daphne alpina*, *Edraianthus graminifolius*, *Silene hayekiana*, *Carex brachystachys*, *C. mucronata*, *Campanula justiniana*, *Potentilla carniolica*, *Arabis alpina* ssp. *crispata*, *Carex sempervirens*, *Rhododendron hirsutum*, *Achillea distans*, *Adenostyles glabra*, *Arabis hirsuta*, *Asplenium viride*, *Aster bellidiastrum*, *Campanula cespitosa*, *Carex tomentosa*, *Daphne cneorum*, *Dianthus sylvestris*, *Genista januensis*, *Gentiana lutea* ssp. *symphyandra*, *Grafia golaka*, *Kerneria saxatilis*, *Knautia fleischmannii*, *Laburnum alpinum*, *Orchis signifera*, *Pinguicula alpina*, *Piptatherum virescens*, *Salix appendiculata* in *Verbascum austriacum* pa smo obogatili vednost o njihovi razširjenosti na Kočevskem kot tudi v Sloveniji. Razširjenost sedmih podrobneje obravnavanih vrst na Kočevskem je prikazana na arealnih kartah na koncu prispevka.

Združbi *Sesleria kalnikensis*-*Caricetum sempervirentis* in *Rhododendro hirsuti*-*Fagetum* nom. prov., ki sta zanimivi, z alpskimi vrstami obubožani in z jugovzhodnoevropsko-ilirskimi vrstami bogatejši različici podobnih fitocenoz alpskega prostora, sta bili na Kočevskem ugotovljeni drugič.

BOTANICAL RAMBLINGS OVER ROCK FACES ABOVE RIBJEK UPON KOLPA RIVER (S SLOVENIA)

Summary

Looking north from the hamlet Ribjek along the Kolpa River, one perceives picturesque, high, diverse and magnificent rock faces. This entirely rocky world is interrupted by grass areas - similar to alpine ones - beech and in places pine tree forests; above them there are Slovenian most preserved high karst fir-beech forests and in a